

Carl Gustaf Tessin kunde ha slagit sig ner på många ställen, men naturen och lugnet lockade honom till Åkerö i mitten av 1700-talet. I dag brukas marken av familjen Ramel – som även de sätter värde på gårdens natursköna läge.

Æ JÖRGEN CARDELL Foto PETER HOLGERSSON

ÅKERÖ SÄTERI

HÄR BOR: Juliette Ramel, 35-årig dressryttare. Hon flyttade till gården som 16-åring. Hennes bas för ridning är Oisterwijk i Holland. Familjen består också av pojkvännan Kevin Luttman, föräldrarna Gustaf och Henriette, samt systrarna Antonia och Hermine.

LÄGE: Åkerö är en ö i sömrländska sjön Yngaren. Slottet ligger 27 km sydöst om Katrineholm.

HUVUDBYGGNAD: Arkitekten Carl Hårleman byggde i utpräglad rokokostil på 1750-talet. Undervåningen består av sällskapsutrymmen samt två avdelningar för vardera Carl Gustaf Tessin och hans fru Ulfa.

På övervåningen finns det huvudsakligen gästrum, där rummen benämns efter sina vanligaste gäster. Vid sidan av huvudbyggnaden finns två flyglar och en inspektorsbostad.

MARK: Totalt cirka 1550 ha.

UPPVÄRMNING: Egen stor flispanna som eldas med vråkväd från de egna markerna.

VERKSAMHETER: Åkerö säteri är ett jordbruksföretag med tre olika djurslag i nöt, gris och kyckling. All växtproduktion går till djurfoder. Det finns också 16 hus eller lägenheter för åretruntboende, sex bostäder på Ottekil samt två sommarstugor.

LÄS-MER: akero-sateri.se

Slottet byggdes i utpräglad rokokostil med Carl Hårleman som arkitekt.

»Tessin förlänades Läckö slott,
men valde att bosätta sig på Åkerö«

Yngaren är en sjö med mycket friluftsliv, som pimpelfiske och skridskoåkning på vintrarna. Nyköpingsån rinner genom sjön till glädje för kanotister.

Gustaf Ramel tillsammans
med trogne följeslagaren Wolf

22

Det är en av höstens första dagar. Temperaturen har sjunkit, men naturens grönska finns kvar här i hjärtat av Sörmland. Yngarens yta ligger spegelblank och väntar på en ny dag.

– Lyssna noga, säger slottsherren Gustaf Ramel där han står alldeles intill moderträdet för Åkeröäpplet. Man hör inget av samhällets infrastruktur. Det är bara naturen som hörs.

Han förvaltar jordbruket på Åkerö i dag, men kom hit så sent som på 2000-talet. Tidigare har många adessläkter bott på slottet ritat av arkitekten Carl Hårleman och byggherren själv, Carl Gustaf Tessin.

Åkerö säteri är starkt förknippat med ätten Tessin. I flera generationer verkade tessinarna som arkitekter för en mängd slott och herresäten i Sverige, bland annat Skokloster, Drottningholms- och Stockholms slott. Det var Nicodemus Tessin den yngres son, Carl Gustaf, som föddes 1695, som har betytt mycket för Åkerö. Han var en av 1700-talets mest intressanta kulturpersonligheter och innehavare av en mängd uppdrag åt den svenska staten. Carl Gustaf Tessin var också en av förgrundsförarna i hattpartiet, ett av Sveriges två första politiska partier. Han var dessutom privatlärare till prins Gustav, sedermera kung Gustav III.

Han kunde ha slagit sig ner på många ställen men de vackra omgivningarna och lugnet lockade honom till sjön Yngaren och Åkerö.

– Carl Gustaf Tessin förlänades Läckö slott, men valde att bosätta sig på Åkerö i stället, för att få lugn och ro, berättar Gustaf Ramel.

1748 köpte paret Ulla och Carl Gustaf Tessin Åkerö för att använda det som sommarställe. Ett tidigare stenhus med torn hade uppförts av ätten Bielke, men det skadade i en brand 1660 och revs 1749.

Tio år senare, 1759, stod den nya byggnaden klar.

– Tessins hustru Ulla var den första som kom hit för att köpa Åkerö, berättar Gustaf Ramel. Carl Gustaf Tessin var egentligen allting, från >

GODS & GÅRDAR 9, 2022

Kevin och Julietta
hemma på Åkerö.

"Det är ett väldigt gott äpple",
säger Gustaf Ramel om Åkeröäpplet.
Familjen har åtta träd här för eget bruk.

Den vackra trappan skapar en känsla av höjd i entréhallen.
"Den är otroligt väl doserad att gå i", säger Gustaf Ramel.
Smidesracket tillverkades av smedmästaren Hjerpe "då han
understundom var nykter" berättar ett gammalt dokument.

Stensalen är det första rummet efter hallen när man kommer på besök. Målarmästaren Gunnar Bjärkesjö arbetade i mer än fyra år med att återskapa väggar och tak i sitt ursprungliga skick.

En utsikt i en fönsternisch på den övre våningen. Strandängarna runt byggnaderna är väl betade av nötboskapen på gården.

Gustaf Ramel ser en positiv framtid för Åkerö. Han har alltid varit intresserad av driftsfrågorna och kommer att fortsätta med dem ett tag till.

»Mycket gjordes för att imponera på slottets besökare«

lantmarskalk i Ridarhuset till det som motsvarar en premiärminister eller statsminister. Han var älskad av alla damer, och sägs dessutom ha haft ett lyckligt äktenskap.

– Här på Åkerö fanns en gång i tiden det som kallades för hönstavlan. Den föreställde sex hönor och en tupp. Det var de sex mest betydelsefulla damerna på den tiden, och tuppen, det är Tessin. I dag hänger tavlan på Nationalmuseum.

Ritningarna till huvudbyggnaden skapades av arkitekten Carl Hårleman, medan de fristående flyglarna ritades av Tessin själv. Slottet fylldes med mängder av föremål av europeiska konstnärer och hantverkare, hela 33 000 enskilda inventarier listades. Tessin lyckades i sitt bygge skapa något som var modernt och uppfyllde tidens ideal och mycket gjordes för att imponera. Besökare som kom in i trapphallen skulle få en känsla av litenhet och uppleva att de nästan var inne i en kyrka.

– Huset var ändå förhållandevis litet, säger Gustaf Ramel. Den som kom in i den stora salen kunde ändå få en föreställning om storhet genom takhöjden och dörrar som går åt olika håll. En halva var tänkt för Tessin själv, och den andra för madame.

– När vi kom hit första gången år 2000 så talade man om Åkerö som någonting som var fantastiskt och det förstod vi också. Men vi fokuserade inte på det här huset som var ganska nedgången, utan vi köpte ett företag. Vi köpte mark och visste inte riktigt vad som skulle ske med huset.

Familjen Ramel har sedan lång tid sitt boende på Viderups gods i Skåne. >

Åkerö slott inrymde en väldig konstskatt som sålde efter Tessins död i en konkurs. Många verk hamnade på Nationalmuseum.

Under Tessins tid på slottet delades privatbostaden in i en manlig del för honom och en annan del för hustrun.

Väggmålningen har fått sin inspiration från kinesiska målningar i Paris.

Makarna Gustaf och Henriette Ramel höll så ett rådslag med sina tre döttrar, Antonia, Juliette och Hermine om vad som skulle ske med karaktärsbyggnaderna på Åkerö. Svaret blev att husen var till för att bo i.

– Det behövs med jämna mellanrum en ”facelift” och den började vi med 2010 för att vara klara 2014. Under renoveringen kom vi hit för en mängd byggmöten, men vi hade alltid en god känsla. Det är någonting som Hårleman har åstadkommit som skapar detta. Han hade en känsla för proportioner och detaljer och hur de skapar harmoni.

I dag är Åkerö alltså främst ett jordbruksföretag med inriktning på köttproduktion. 2015 köpte familjen Ramel också gården Ottekil i närheten. Tillsammans med några mindre arrenden brukar Åkerö förvaltning cirka 800 hektar åker, 650 hektar skog och 100 hektar naturbeten. Allt som odlas på åkerarealen används som foder till djuren. Varje år föder man upp 900 000 kycklingar. Det finns också plats för 1000 nötkreatur och 700 saggor. 18 personer är sysselsatta i produktionen.

– Jag gillar mular, säger Gustaf Ramel när vi tagit oss ut till de vackra betesmarkerna längs Yngaren. De här djuren sköter marken på ett förträffligt sätt. Vi har huvudsakligen blandras på våra nötkreatur. Man vill ju ha litet fett i köttet och då är mjölkkor ett bra inslag i avelsarbetet.

Han slår också ett slag för kvalitén på svensk köttproduktion.

– Om man jämför med andra länder har vi väldigt lite antibiotika och inga hormoner i vårt svenska kött. Jag älskar till exempel prosciutto och serranoskinka, men de har väldigt höga halter av antibiotika. Det tycker jag att man ska köpa på apoteket och inte hos slaktaren.

Intresset för djur och natur finns även hos nästa generation av familjen. Gustaf Ramel har tre döttrar, varav två tävlar i dressyr. Systrarna Antonia och Juliette ingick i landslaget i Tokyo sommaren 2021 där Juliette placerade sig på en individuell niondeplats med sin häst Buriel >

»Hårleman hade en känsla för proportioner och detaljer«

Köket på Åkerö säteri är det enda utrymme som är helt renoverat under familjen Ramels tid.

En bild från grevinnans sängkammare.
Från det vackra, dekorerade rummet
har man utsikt över sjön Yngaren.

Porträtten i rummet föreställer kung
Adolf Fredrik och drottning Lovisa Ulrika.

»Åkeröäpplen har odlats här sedan mitten av 1700-talet«

Moderträdet till Åkeröäpplet. Det planterades i mitten av 1700-talet men fick sitt namn först 1858. Med tidens påverkan är det nu bara en halva som lever. På 1960-talet fyllde man i den ruttnade delen med betong.

En hösthelg hemma på Åkerö är ett bra sätt att koppla av en stund från ridningen. Kevin Luttman och Juliette Ramel har annars sin bas i Holland.

K.H. Och det just ridningen som fick Juliette att flytta från Skåne till Åkerö när hon var 16 år.

– Jag ville träna för en tränare som heter Pether Markne och han hade sin verksamhet på Ericssberg som ligger i närheten. Ända sedan dess är det hästarna som har styrmt mitt liv.

Juliette berättar att hon först bodde i en av flygelbyggnaderna på Åkerö och att hon tidigt lärde sig att ta hand om sig själv.

– Jag fick lifta in till Katrineholm med olika människor i stallet för att handla. Jag är uppväxt i en familj med middag på samma tid varje kväll och att allting är väl organiserat. Det tog jag med mig till Åkerö. Jag är faktiskt väldigt duktig på att stryka kläder och dammsuga.

Längden på hennes vistelser på Åkerö har varierat över tid.

– Jag gick i skolan här, men har sedan tränat och tävlat mycket utomlands, så jag har inte så mycket kontakter kvar. När jag är här är det skönt att bara ta det lugnt och gå runt ute. Det är en skön återhämtning. Jag har alltid tyckt om gården, det är så speciellt här, en väldigt härlig atmosfär. Hon har funderat på att i framtiden bygga en ridanläggning på gården.

– Visserligen är det långt ner till Europa. Å andra sidan finns det många stall runt om i Sörmland, så det är inte så att man är ensam med en ridanläggning.

Förutom jordbruket som Gustaf Ramel driver, och dotterns Juliettes ridning, så är det naturligtvis Åkeröäpplet som mer än något annat förknippas med Åkerö. I trädgården hittar man sju, åtta äppelträd och förstas själva moderträdet som stått där sedan 1750-talet. Fruktköttet är fast och saftigt med en syrlig smak.

– Det är inget produktionsäpple utan är vanligast i privata trädgårdar. Det är ett väldigt gott äpple, säger Gustaf Ramel. □

På gårdarna Åkerö och Ottekil finns det sammanlagt närmare 1000 nötkreatur.

ÄGARE I URVAL

ÅKERÖ var bebott redan under 1200-talet och många av Sveriges förnämsta adelsätter som Natt och Dag, Tott, Sture och Bielke har bott här. Nitton riksråd lär ha bott på Åkerö under århundradena.

1500-talet Ätten Bielke bygger ett slott med tinnar och torn.

1748 Paret Carl Gustaf och Ulla Tessin.

1770 Greve Fredrik Sparre.

1900-talet Släkten Enderlein.

2000-talet Henriette Ramel.

Vattnet i Yngaren är av så god kvalitet att sjön förser Nyköping och Oxelösund med dricksvatten.

